

نقش مشارکت ورزشی در توسعه الگوی جامعه پذیری

سجاد حاجی‌زاده^۱، مسعود نادریان جهرمی^۲، محسن نوغانی دخت بهمنی^۳،
حمیدرضا میر صفیان^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
۲. دانشیار، گروه رفتار حرکتی و مدیریت ورزش، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول)
۳. دانشیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران
۴. استادیار، گروه رفتار حرکتی و مدیریت ورزش، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۶/۰۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۳/۰۱

چکیده

پژوهش حاضر به منظور بررسی نقش مشارکت ورزشی در تدوین الگوی جامعه‌پذیری نوجوانان انجام شد. جامعه آماری این پژوهش شامل نوجوانان ۱۳-۱۱ سال شرق ایران که تجربه ورزش منظم (حداقل سه بار در هفته به مدت یک ساعت و بیشتر)، حداقل در شش ماه اخیر را داشتند، بود. ۷۱۹ نوجوان به صورت خوشه-ای چندمرحله‌ای به عنوان نمونه انتخاب گردیدند. ابزار مورد استفاده در این پژوهش به منظور جمع‌آوری داده‌ها، پرسش‌نامه محقق ساخته‌ای است که بر مبنای طیف لیکرت و با ۴۲ گویه طراحی شده بود. از روش معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار PLS جهت تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق استفاده شد. نتایج نشان داد مشارکت ورزشی تحت تأثیر سه عامل نگرش نسبت به ورزش، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتار درک شده است که از این بین نگرش نسبت به ورزش بیشترین تأثیر را بر مشارکت ایفا می‌کند. یافته‌های پژوهش نشان داد هر چه میزان مشارکت نوجوانان در ورزش افزایش یابد احتمال مواجه آنها با برخی ارزش‌های رایج در محیط ورزشی افزایش یافته و به دنبال آن راحت‌تر می‌توانند به این ارزش‌ها توجه نمایند و در خود تطابق و همسازی ایجاد نمایند، به دنبال افزایش میزان توجه به ارزش‌های گروه‌های مختلف همچون خانواده، دوستان، و ... در قالب هنجارهای ذهنی شرایط را برای فراگیری و انتقال ارزش‌ها محیا می‌کنند. هر چه آموزش و فراگیری ارزش‌ها به صورت عمیق‌تر صورت پذیرد، نوجوانان نسبت به این ارزش‌ها وفادار شده و آن را مورد پذیرش قرار می‌دهند که با گذشت زمان این ارزش‌ها درونی شده و جزئی از هویت فردی و اجتماعی او قلمداد می‌گردد.

واژگان کلیدی: جامعه‌پذیری، مشارکت ورزشی، همسازی، همانند گرایی

1. Email: sajad.hajizadeh@gmail.com
2. Email: m.naderian@spr.ui.ac.ir
3. Email: noghani@um.ac.ir
4. Email: hamid.mirsafian@gmail.com

مقدمه

عصری که هر روز با شتاب بیشتری به سمت صنعتی شدن و غلبه نظام سرمایه‌داری و در نتیجه، کاهش روزافزون پیوندهای اجتماعی^۱، بی‌هویتی، انزوا، انفعال و از خود بیگانگی پیش می‌رود، دغدغه فیلسوفان اخلاق، جامعه‌شناسان^۲ و مصلحان اجتماعی شده است که با یافتن فرصت‌هایی بتوانند پیوندهای اجتماعی گسسته شده حاصل از این تحول را مجدداً به جامعه بازگردانند (صدقت زادگان، ۲۰۰۵). از این رو بسیاری از اندیشمندان اعتقاد دارند که می‌توان از فرایند اجتماعی شدن^۳ که یکی از مهم‌ترین و زیربنایی‌ترین مؤلفه‌ها و محورهای توسعه اجتماعی^۴ است به منظور بهبود گسست‌های اجتماعی بهره جست (امیر نژاد، رضوی و منافعی، ۲۰۰۸). جامعه‌پذیری یا جامعه‌پذیری از مهم‌ترین کارکردهای جامعه است که هر یک از نهادهای اجتماعی^۵ جامعه سهم خاصی به صورت همگانی و اجباری در جامعه‌پذیری شهروندان دارند؛ و از این طریق جامعه را به سمت اجرای هنجارهای اجتماعی و رعایت ارزش‌های انسانی و اخلاقی سوق می‌دهند (ظهیری و همکاران، ۲۰۱۴). از منظر یک جامعه توسعه‌یافته و یا در حال توسعه، جامعه‌پذیری افراد نقش کلیدی در امر عمل به ارزش‌ها^۶، هنجارها^۷ و نقش‌های اجتماعی^۸ آینده دارد و حتی نوع و کیفیت ارزش‌های اساسی در آینده به مقدار زیادی تابع ارزش‌هایی است که در حال حاضر در جامعه وجود داشته و افراد به آن وسیله اجتماعی می‌شوند (امیر تاش و نعمتی، ۲۰۱۰). در فرآیند جامعه‌پذیری افراد نحوه زندگی کردن را در جهان اجتماعی یاد می‌گیرند، به طوری که قادر باشند به ایده‌ها و نظرات خود شکل داده و درباره اهداف خود در زندگی اجتماعی و رفتارهای خود با دیگران عاقلانه تصمیم‌گیری کنند (کواکلی^۹، ۲۰۱۱). جامعه‌پذیری^{۱۰} فرایندی است فعال، پیچیده و مداوم که نگرش‌ها، ارزش‌ها، هنجارها^{۱۱} و رفتارهای مناسب اجتماعی را در فرد نهادینه می‌کند. این فرآیند نیازمند تعامل با دیگران است، به همین دلیل از آن تحت عنوان فرآیندی فعال و دوسویه یاد می‌شود (کواکلی، ۲۰۱۵). رفتار اجتماعی^{۱۲} پایه و اساس زندگی هر فرد است و رشد اجتماعی نیز

-
1. Social Links
 2. Sociologists
 3. Socialization
 4. Social Development
 5. Social Institutions
 6. Values
 7. Norms
 8. Social Roles
 9. Coakly
 10. Socialization
 11. Attitudes, Values and Norms
 12. Social Behavior

سبب اعتلای رشد عقلانی دیگر جنبه‌های رشدی فرد می‌شود (پورشاه‌آبادی، ۲۰۱۵). تمامی جوامع معاصر دارای این نگرانی هستند که چگونه نوجوانان خود را برای زندگی شهری و شهروندی آماده کنند و راه و رسم مشارکت در مسائل اجتماعی را به آنها بیاموزند و مانع بروز رفتارهای پر خطر در نوجوانان شوند (نوروزی و رحمانی، ۲۰۱۶).

از آنجایی که امروزه رفتارهای پرخطر از جمله خودکشی، سوءمصرف مواد، پرخاشگری و غیره در نوجوانان به میزانی هشداردهنده بالا رفته است و تقریباً به یک موضوعی فراگیر تبدیل شده است، به نظر می‌رسد که پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی^۱ در هر جامعه‌ای وابسته به شناخت علمی ویژگی‌ها و قانون‌مندی‌های حاکم بر تحول آسیب‌ها در آن جامعه و به کارگیری یافته‌های علمی در فرایند برنامه‌ریزی‌های اجتماعی است (نجفی و همکاران، ۲۰۱۳). از این رو به نظر می‌رسد به منظور کاهش میزان آسیب‌های اجتماعی در بین نوجوانان و همچنین افزایش میزان جامعه‌پذیری آنها توجه به حضور نوجوانان در محیط‌های مختلف از جمله محیط‌های ورزشی بیش از پیش نیاز است (پوت و همکاران^۲، ۲۰۱۶). نتایج مطالعات مختلف نشان داده است فعالیت بدنی منظم علاوه بر ایجاد اثرات مثبت جسمی و روحی (آلن و همکاران^۳، ۲۰۱۰؛ جوت و همکاران^۴، ۲۰۱۴) افزایش انگیزش، کارگروهی، خودکارآمدی^۵ (ریس و سابیا^۶، ۲۰۱۰) و توسعه اجتماعی و اخلاقی^۷ باعث کاهش رفتارهای پرخطر^۸ در بین نوجوانان می‌شود (دیویس و منارد^۹، ۲۰۱۳).

به همین دلیل یکی از مهم‌ترین راهبردها و اهداف سیاسی در بسیاری از کشورها به منظور جلوگیری از بروز رفتارهای پرخطر، ترویج ورزش در بین نوجوانان به عنوان آینده‌سازان جامعه است (پوت و همکاران، ۲۰۱۶). با این حال این راهبردها زمانی مهم تلقی می‌شود که به فعالیت بدنی و ورزش به عنوان یک ابزار ضروری و لازم برای ایجاد تأثیرات اجتماعی، روانی، بهداشتی و علمی در سطح جامعه نگریده شود (کامیشان^{۱۰}، ۲۰۱۱).

-
1. Social Harms
 2. Pot et al
 3. Allen et al
 4. Jewett et al
 5. Motivation, Teamwork, Self-Efficacy
 6. Rees & Sabia
 7. Social and Moral Development
 8. High-Risk Behaviors
 9. Davis & Menard
 10. Commission

با وجود این که بسیاری از نهادها و سازمان‌های بین‌المللی در مورد اهمیت جامعه پذیری، همچنین کاهش مشارکت‌های ورزشی^۱ و ارتباط آن با بروز مشکلات اجتماعی مانند افزایش نرخ جرم و جنایت، مصرف مواد مخدر و هنجارشکنی و گریز از قوانین ابراز نگرانی کرده‌اند اما بسیاری رهبران سیاسی و برنامه ریزان اجتماعی همچنان درک ساده‌لوحانه‌ای از فعالیت‌های ورزشی و کارکردهای متنوع و اثربخش آن در جامعه دارند، (قائدی و همکاران، ۲۰۱۶).

فعالیت‌های ورزشی به صورت بارزی در جامعه پذیری افراد و همچنین تسریع این فرایند اثرگذار است و باعث توسعه تعاملات و پیشرفت‌های اجتماعی ناشی از این مشارکت می‌شود (موحدی، مجتهدی و فرازبانی، ۲۰۱۱). بسیاری از مطالعات مربوط به تأثیر مشارکت ورزشی بر ویژگی‌های شخصیتی و سلامت روانی افراد نشان داده است که برنامه‌های ورزشی نه تنها به عنوان یک فعالیت تفریحی بلکه به عنوان یک ابزار آموزشی-تربیتی، اهداف روانی-اجتماعی را به همراه دارد. زیرا شرکت در فعالیت‌های ورزشی، افراد را از نظر فضایی و مکانی به هم نزدیک می‌کند و راه‌ها و فرصت‌های بسیاری را برای ماهرشدن در اجتماع فراهم می‌آورد و به طور کلی یک جریان و نگرش آموزشی در ابعاد فرهنگی و اجتماعی برای فرد ایجاد می‌کند (مرادی، خالدیان و مصطفایی، ۱۳۹۳). کواکلی بیان می‌کند فعالیت بدنی یکی از مهم‌ترین منابع جامعه پذیری^۲، ارتباطات^۳ و انسجام اجتماعی^۴ است که در یک محیط ورزشی مناسب به منظور ارتقاء نگرش اجتماعی نوجوانان آموزش‌های را در جهت درونی نمودن ارزش‌ها آموزش‌های را در راستای درونی نمودن ارزش‌ها به نوجوانان برای پیشرفت اجتماعی آنها در آینده داده می‌شود (سوپا و پوماچی^۵، ۲۰۱۴). بسیاری از متخصصان جامعه‌شناسی بر این عقیده هستند که تمرینات و فعالیت‌های ورزشی^۶ شخصیت نوجوانان را تحت تأثیر قرار می‌دهد و اثرات مثبتی را در بدن و ذهن آنها ایجاد می‌کند. (پوماچی و سوپا، ۲۰۱۶).

به رغم وجود مزایای بسیار زیاد فعالیت بدنی، شواهد قابل توجهی نشان می‌دهد که میزان مشارکت ورزشی و فعالیت جسمانی نوجوانان در کشورهای توسعه‌یافته مثل آمریکا، استرالیا و کانادا به شدت در حال کاهش است (وانگ و وانگ^۷، ۲۰۱۵). یکی از کاربردی‌ترین تئوری‌ها در زمینه مشارکت

-
1. Sports Participation
 2. Sources Socialization
 3. Communication
 4. Social Cohesion
 5. Sopa & Pomohaci
 6. Sport Activities
 7. Wang & Wang

ورزشی که نتایج فراوانی در توسعه رفتارهای ورزشی داشته است، تئوری رفتار برنامه‌ریزی‌شده^۸ آجزن است (آجزن^۱، ۱۹۹۱). این تئوری چارچوب مفهومی کاربردی را در زمینه مشارکت ورزشی ارائه و شرایط را برای حضور گسترده‌تر نوجوانان در فعالیتهای ورزشی فراهم نموده است (سانتینا و همکاران^۲، ۲۰۱۷). بر اساس این تئوری، بروز هر گونه رفتار در ورزش و فعالیتهای بدنی برگرفته از نیت فردی در انجام آن رفتار است؛ که وابسته به نگرش‌ها (دیدگاه‌های نوجوانان نسبت به مشارکت ورزشی)، هنجارهای ذهنی^۳ (نیروهای اجتماعی تأثیرگذار بر تصمیم و قصد اجرای مشارکت ورزشی) و کنترل رفتار درک شده^۴ (مجموعه فعالیتهای تسهیل‌کننده اجرای مشارکت ورزشی) مرتبط با ورزش است (والانس و همکاران^۵، ۲۰۱۱). بخش (۲۰۱۸) در پژوهش خود به منظور سنجش مشارکت نوجوانان در مسابقه دوچرخه‌سواری جاده، نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده را به کار گرفت. نتایج نشان داد این ابزار مقیاس قابل اطمینانی برای بررسی مشارکت نوجوانان در ورزش است. سانتینا و همکاران (۲۰۱۷) نیز در تحقیق خود قابلیت کاربرد نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده در زمینه پیش‌بینی افزایش مشارکت در فعالیتهای بدنی را بررسی نمودند. آنها دریافتند کنترل رفتار درک شده عامل مهمی برای قصد مشارکت در فعالیتهای بدنی است. وانگ و ژانگ^۶ (۲۰۱۶) در بررسی تجربی خود در باب مشارکت در ورزش نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده را به کار گرفتند. آنها در بررسی خود دریافتند متغیرهای مطرح در این نظریه قادر است نزدیک به ۳۰ درصد از مشارکت نوجوانان چینی در فعالیتهای بدنی را تبیین کند.

این‌گونه به نظر می‌رسد که مشارکت در ورزش علی‌رغم داشتن اثرات جسمی و روحی، چارچوب مناسبی را برای شکل‌گیری رفتارهای مناسب اجتماعی، انتقال ارزش‌ها و بهبود شخصیت در نوجوانان، به عنوان یک عضو ارزشمند جامعه که اهمیت آن در دنیای مدرن در حال افزایش است، به وجود می‌آورد (سوپا و پوماچی، ۲۰۱۴). یکی از کاربردی‌ترین نظریاتی که در زمینه یادگیری رفتارهای مناسب اجتماعی و انتقال ارزش‌ها در بین نوجوانان جهت حضور فعال و مناسب در جامعه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، نظریه یادگیری اجتماعی بندورا^۷ است (بندورا^۸، ۱۹۸۷). این نظریه با نگاه رفتاری و شناختی به صورت یکپارچه مبین آن است که یادگیری در موقعیتهای

-
8. Planned Behavior Theory
 1. Ajzen
 2. Santina et al
 3. Subjective Norms
 4. Perceived Behavior Control
 5. Vallance et al
 6. Wang & Zhang
 7. Bandura's Social Learning Theory
 8. Bandura

گونگونگی همچون مشارکت ورزشی می‌تواند رخ دهد و شرایط را برای جامعه پذیری آماده نمایند (آنگ^۱، ۲۰۱۵). باندورا در توضیح فراگیری ارزش‌ها و رفتارهای اجتماعی و نقش‌های که در ورزش به دست می‌آید بیان می‌کند که نوجوانان از روش‌های مختلف ارزش‌ها و رفتارهای اجتماعی را فرا می‌گیرند، ممکن است نوجوان از طریق آموزش مستقیم و به تعبیر دیگر، شرطی‌سازی که به کمک عوامل تقویت‌کننده و دریافت پاداش و تنبیه نسبت به نوع ارزش و رفتار متعاقب آن شرطی شده و آنها را فراگیرد یا می‌توان از طریق آموزش غیررسمی که هدف آن تکمیل کار جامعه‌پذیری سایر منابع اجتماعی کننده و فراهم نمودن شرایطی برای تسهیل امر جامعه‌پذیری می‌باشد، می‌توان انتقال ارزش‌ها را تسهیل نمود و یا می‌توان مکانیسم انتقال ارزش‌ها را از طریق تقلید^۱ که در برخی موارد از آن به عنوان همانندسازی یا سرمشق‌گیری یاد شده به انجام رساند که طی آن رفتارهای متناسب با ارزش‌ها توسط والدین و دیگر عوامل اجتماعی کننده الگوسازی^۲ می‌شود و فرد از این الگو تقلید و پیروی می‌کند. به عقیده باندورا حضور در محیط فیزیکی و مشاهده و الگوبرداری از رفتار خود عاملی برای انتقال ارزش‌ها به افرادی است که تازه به این محیط‌ها قدم نهاده‌اند (بستان، ۲۰۰۶). همچنین آنگ (۲۰۱۵) بیان می‌کند یکی از مؤثرترین روش‌ها جهت درونی نمودن ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی آموزش مستقیم و به دنبال آن تشویق و تنبیه کودکان است؛ با این حال اوردوست^۳ (۲۰۱۴) اعتقاد دارد بسیاری از کودکان در حین آموزش دانش و مهارت‌های والیبالی، ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی را فرا می‌گیرند، با این حال بامون^۴ (۲۰۱۰) نیز در تأیید روش تقلید و الگوسازی در مطالعه خود بیان می‌کند بسیاری از مردان آفریقای-آمریکایی از طریق الگوسازی و تقلید از الگوهای خود بسیاری از ارزش‌های اجتماعی را فرامی‌گیرند.

امروزه یادگیری به روش‌های مختلف، اساس رفتار آدمی است و اکثر رفتارهای آدمی حاصل یادگیری است. انسان از طریق یادگیری روی محیط خود تأثیر می‌گذرد و از آن تأثیر می‌پذیرد و خود را برای زندگی اجتماعی آینده آماده می‌نماید (موحدی و همکاران، ۲۰۱۱). محیط ورزشی و مشارکت در آن بستر و گستره مناسبی را جهت تعاملات اجتماعی، انسجام اجتماعی، ارتقا میزان توسعه فردی، کاهش انزوای اجتماعی، رشد سرمایه اجتماعی، دستیابی به مهارت‌های اجتماعی، افزایش اعتماد به نفس و ایجاد تصویر بدنی مثبت مهیا می‌نماید (کوکلی، ۲۰۱۱). یکی از مهم‌ترین نظریاتی که در زمینه رشد شناختی و توسعه اجتماعی در محیط‌های ورزشی مورد استفاده جامعه

9. Ang

1. Imitation
2. Modeling
3. Overdevest
4. Beamon

شناسان ورزشی قرار می‌گیرد، نظریه رشد شناختی پیاژه^۵ است. پیاژه در توصیف سازوکار جامعه‌پذیری از طریق ورزش بیان می‌کند که نوجوانان به عناصری مانند هنجارها و ارزش‌های اجتماعی رایج در محیط ورزشی توجه می‌کنند و آنها را می‌پذیرند و به دنبال آن هویت اجتماعی خود را شکل می‌دهند (تام‌پورووسکی، مک‌کولیک و پیس^۱، ۲۰۱۵). وی در مورد رشد اجتماعی انسان‌ها بر این عقیده است که نوجوانان دو مرحله تطابق یا همسازی^۲ اجتماعی و جذب یا همانند‌گرایی^۳ اجتماعی را به منظور جامعه‌پذیری طی می‌کنند (آلتاویلا، تفوری و رایولا^۴، ۲۰۱۴). در فرآیند تطابق و همسازی که به صورت آگاهانه یا ناخودآگاه شکل می‌گیرد، نوجوانان به ارزش‌های موجود در گروه‌ها ورزشی توجه می‌کنند و خود را با ارزش‌های موجود مطابقت می‌دهند. اما در فرآیند جذب یا همانند‌گرایی نه فقط پذیرش سطحی هنجارها و ارزش‌های اجتماعی یک جامعه مدنظر است، بلکه، ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی را درونی نمودن و جزئی از وجود خود کردن ملاک است که به دنبال آن هویت فردی و اجتماعی شکل می‌گیرد (پوت و همکاران، ۲۰۱۶). استویج^۵ (۲۰۱۵) و پوت و همکاران (۲۰۱۶) اعتقاد دارند نهادهای اجتماعی مختلفی به عنوان منابع آموزشی در جهت اجتماعی نمودن دانش آموزان فعالیت می‌کنند. همچنین از سوی دیگر داشتن تعامل با ورزشکاران و سایر گروه‌های اجتماعی شرایط را برای تطابق و همسازی با ارزش‌های موجود فراهم می‌کند. اوردوست (۲۰۱۴) بیان می‌کند مربیان و معلمان در حین آموزش مهارت‌های ورزشی ارزش‌ها و الگوهای رفتاری مختلفی را نیز به دانش آموزان منتقل می‌کنند و کودکان با الگوسازی این ارزش‌ها را در درون خود جذب، همانند‌گرایی و نهادینه می‌کنند.

با این حال در فرآیند درونی نمودن ارزش‌ها و نهادینه نمودن ارزش‌ها در نوجوانان توجه به جنبه‌ها و زوایایی گوناگون جامعه‌پذیری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در بین نظریات جامعه‌شناسی، نظریه کنش متقابل نمادین^۶ نسبت به مسائل اجتماعی نگاهی چند وجهی دارد. رویکرد کنش متقابل نمادین مدعی است شکل‌گیری اعمال به هم‌پیوسته زندگی اجتماعی، یک جامعه بشری را می‌سازد. این قضایا یک جامعه بشری را به صورتی نشان می‌دهد که از مردم زنده و در حال فعالیت تشکیل شده است، مردمی که یکدیگر را در موقعیت‌های مختلف (همچون موقعیت‌های ورزشی) ملاقات کرده و در این موقعیت‌ها باید رفتارشان را با یکدیگر وفق دهند (موحدی و همکاران،

5. Piaget's Cognitive Development Theory

1. Tomporowski, McCullick & Pesce
2. Accommodation
3. Assimilation
4. Altavilla, Tafuri & Raiola
5. Stuij
6. Symbolic Interaction Theory

۲۰۱۱). رویکرد کنش متقابل به مسائلی مانند، کسب هویت اجتماعی^۷ (همچون هویت ورزشی^۸)، نحوه تعریف جهان و زندگی، اهداف و آرزوهایی که فرد در زندگی دنبال می‌کند، کنش‌های متقابلی که فرد با دیگران دارد و نقش این اهداف اجتماعی و کنش‌های متقابل در تصمیم‌گیری‌های فردی (تصمیم‌گیری‌های ورزشی) و مطالعه جهان اجتماعی که فرد در آن بسر می‌برد علاقه‌مند است. به گفته کواکلی که در بیشتر پژوهش‌های خود از این رویکرد استفاده نموده است: نظریه کنش متقابل به موضوعات مربوط به معنا، هویت، روابط اجتماعی و خرده‌فرهنگ‌ها^۱ در ورزش می‌پردازد. این نظریه بر این دیدگاه استوار است که رفتار انسان شامل انتخاب‌هایی است که مبتنی بر تعریف از واقعیت هستند، واقعیتی که مردم در حین کنش متقابل با دیگران می‌سازند (کواکلی، ۲۰۱۵).

موحدی و همکاران (۲۰۱۱) پی بردند میزان تعامل دانش آموزان ورزشکار بیشتر از دانش آموزان غیر ورزشکار بود و مشارکت نوجوانان در ورزش سطح جامعه پذیری و دستیابی به هویت فردی و اجتماعی را در آنها تقویت می‌کند. دیویک‌اوقلو و همکاران^۲ (۲۰۱۲) نیز دریافتند جامعه پذیری از طریق مشارکت ورزشی در ورزش‌های تیمی به دلیل داشتن تعامل و ارتباط ورزشکاران با یکدیگر بیشتر است و دانشجویان از این طریق به هویت فردی، هویت اجتماعی و نقش اجتماعی دست می‌یابند. سوپا و پوماچی (۲۰۱۵) به این نتیجه رسیدند که مشارکت ورزشی دارای اثرات اجتماعی بسیاری از قبیل هویت‌یابی است. به اعتقاد آنها ورزش و آموزش جسمانی، احترام به ارزش‌های اخلاقی را در روح ورزش و ارزش‌های اصلی زندگی در جامعه ترویج می‌دهد و از انسجام گروه و مهارت‌های ارتباطی حمایت می‌کند.

بنابراین به نظر می‌رسد که مشارکت فعال در ورزش دارای الزاماتی است که فرد باید علاوه بر توان بدنی، آنها را در جامعه فرا بگیرد. از این رو مطالعات جامعه‌شناختی، مشارکت در ورزش و به طور کلی جهت‌گیری به سمت ورزش را به عنوان یک الگوی رفتاری در نظر گرفته‌اند که متأثر از عوامل مؤثر بر فرایند کلی جامعه‌پذیری است (کواکلی، ۲۰۱۵). محققان در گذشته به منظور بررسی فرآیند جامعه‌پذیری بیشتر به دنبال بررسی چرایی مشارکت نوجوانان در ورزش بوده‌اند در حالی که در پژوهش‌های جدید به دنبال یافتن راه‌های انتقال ارزش‌ها و رفتارها در ورزش و در نهایت درونی نمودن ارزش‌ها و دستیابی به هویت اجتماعی و فردی هستند. به همین دلیل هدف از این مطالعه طراحی مکانیسمی علمی به منظور جامعه‌پذیری نوجوانان از طریق مشارکت و حضور در برنامه‌های ورزشی است.

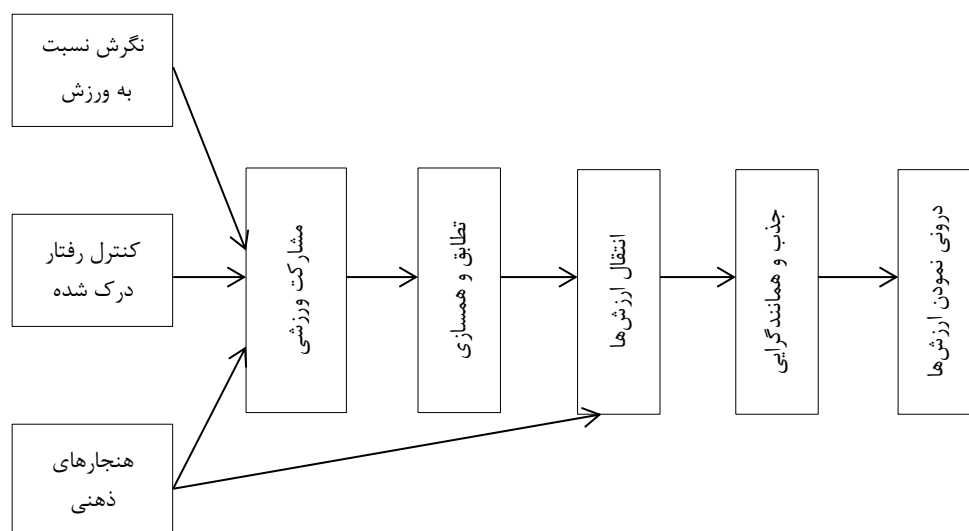
7. Social Identity

8. Sports Identity

1. Subcultures

2. Devecioglu

پس از بررسی گسترده ادبیات پژوهش و پیشینه تحقیقات، مشاهده شد که خلأ نظری در مورد ارائه مدل فرایند جامعه پذیری در مطالعات مرتبط با ورزش وجود دارد و بیشتر پژوهش‌ها به بررسی جامعه پذیری در قالب یک مفهوم کلی پرداخته‌اند. به همین منظور جهت شناسایی دقیق‌تر الگوی جامعه پذیری از طریق مشارکت ورزشی در نوجوانان مصاحبه‌های با متخصصان جامعه شناسی صورت پذیرفت. لذا پژوهش حاضر با استفاده از تلفیق مبانی نظری بیان شده با نظرات متخصصان به دنبال طراحی الگوی جامعه پذیری از طریق مشارکت ورزشی است. این مدل شامل متغیرهای نگرش نسبت به ورزش نوجوانان، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتار درک شده بود که برگرفته از تئوری رفتار برنامه‌ریزی آجزن است و شرایط را برای مشارکت در ورزش فراهم می‌آورد. به دنبال مشارکت در ورزش و ایجاد تعاملات در این محیط، تطابق و همسازی با ارزش‌های حاکم در ورزش که برگرفته از مبانی نظری و نظرات متخصصان است صورت می‌پذیرد. تطابق و همسازی ارزش‌ها، انتقال این ارزش‌ها و هنجارها را به نوجوانان تسهیل می‌کند و در نتیجه باعث جذب و همانند‌گرایی این ارزش‌ها و درونی نمودن آنها توسط نوجوانان می‌شود. مدل مفهومی این پژوهش در شکل ۱ نشان داده شده است.

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها توصیفی-تحلیلی و از نوع همبستگی بود و به صورت میدانی انجام شد. تمامی نوجوانان ۱۳-۱۱ سال شرق ایران که تجربه ورزش منظم (حداقل سه بار در هفته و هر بار به مدت یک ساعت و یا بیشتر) حداقل در شش ماه اخیر را داشتند، جامعه آماری این پژوهش بودند. نمونه آماری این بخش متشکل از ۷۹۹ نوجوان ۱۱ تا ۱۳ سال شمال شرقی، شرق و جنوب شرقی ایران بود که در استان‌های خراسان شمالی، خراسان رضوی، خراسان جنوبی و سیستان و بلوچستان ساکن بودند. این حجم نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران^۱ (۱۹۶۳) برای برآورد حجم نمونه برای جوامع آماری نامشخص تعیین گردید. روش نمونه‌گیری در این بخش خوشه‌ای چندمرحله‌ای^۲ بوده است. بدین صورت که در ابتدا از هر استان با توجه به جمعیت آن، تعداد شهرهای مختلفی از مناطق مختلف جغرافیایی آن استان انتخاب شد و سپس از هر شهر ۱۰ باشگاه ورزشی ویژه نوجوانان واقع در مناطق جغرافیایی مختلف در شهرهای مذکور به صورت تصادفی انتخاب شدند. پس از مراجعه به باشگاه‌های ورزشی و کسب موافقت مسئولین باشگاه‌ها، با نوجوانان و همچنین والدین آنها تماس گرفته شد. موافقت آنها نیز در ارتباط با مشارکت فرزندانشان در این پژوهش اخذ شد. از تعداد ۷۹۹ پرسش‌نامه توزیع شده بین افراد تعداد ۷۱۹ پرسش‌نامه به صورت صحیح و کامل بازگشت داشت (نرخ بازگشت ۸۹/۹۸٪). مقیاس‌های اندازه‌گیری به کار برده شده در این پژوهش به دو بخش تقسیم می‌شود. بخش اول مربوط به پرسش‌نامه جمعیت شناختی است که شامل جنسیت، سن، رشته ورزشی، سابقه ورزشی و طول مدت مشارکت در فعالیت ورزشی است. بخش دوم پرسش‌نامه محقق ساخته سنجش میزان جامعه‌پذیری نوجوانان از طریق مشارکت در فعالیت‌های ورزشی بود. این پرسش‌نامه دارای ۴۲ سؤال است که میزان جامعه‌پذیری را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. در این پرسش‌نامه گام‌های جامعه‌پذیری نوجوانان شامل نگرش نسبت به ورزش (سؤال ۱ تا ۷)، کنترل رفتار درک شده (سؤال ۸ تا ۱۳)، هنجارهای ذهنی (سؤال ۱۴ تا ۲۱)، مشارکت ورزشی (سؤال ۲۲ تا ۲۵)، تطابق و همسازی (سؤال ۲۶ تا ۳۰)، انتقال ارزش‌ها (سؤال ۳۱ تا ۳۳)، جذب و همانندگرایی (سؤال ۳۴ تا ۳۷) و درونی نمودن ارزش‌ها (سؤال ۳۸ تا ۴۲) بر اساس طیف پنج درجه لیکرت (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. روایی محتوی با استفاده از نظرسنجی از ۱۰ نفر از اساتید جامعه‌شناسی ورزش، به دست آمد. بنابراین روایی محتوی ابزارهای پژوهش مورد تأیید قرار گرفت. همچنین پایایی این پرسش‌نامه با استفاده از محاسبه ضریب آلفای کرونباخ در تمامی مؤلفه‌ها و همچنین پرسش‌نامه کلی مورد تأیید قرار گرفت (۰/۸۳). پایایی این ابزار با استفاده از

-
1. Cochran
 2. Gradually

نرم‌افزار PLS نیز تأیید گردید. داده‌های به دست آمده از پرسش‌نامه‌ها پس از استخراج در نرم‌افزار PLS به منظور سنجش برازش مدل مفروض پژوهش که برای آزمون مدل مفهومی پژوهش طراحی گردیده است بارگذاری شد. به همین منظور از آزمون مدل یابی معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات جزئی با کمک نرم‌افزار 3 SMART-PLS استفاده گردید.

نتایج

نتایج به دست آمده از پژوهش نشان داد میزان مشارکت ورزشی پسران بیشتر از دختران است (۶۷/۷۳٪). رشته ورزشی فوتسال (۱۴/۱۹٪) یکی از پرطرفدارترین رشته‌های ورزشی میان نوجوانان دختر و پسر است و بیشتر ورزشکاران تمایل دارند که ۳ جلسه با بازه زمانی بین ۱ تا ۲ ساعت در هر جلسه فعالیت نمایند (۶۰/۲۳٪). همچنین نتایج نشان داد بیشتر نوجوانان بین ۱ تا ۲ سال در رشته ورزشی خود (۴۲/۴۳٪) مشارکت می‌نمایند. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

جدول ۱- اطلاعات جمعیت شناختی شرکت‌کنندگان

متغیرها	تعداد	درصد
جنسیت		
مرد	۴۸۷	۶۷/۷۳
زن	۲۳۲	۳۲/۲۷
سن		
۱۱ سال	۲۰۳	۲۸/۲۴
۱۲ سال	۲۴۰	۳۳/۳۷
۱۳ سال	۲۷۶	۳۸/۳۹
رشته ورزشی		
فوتسال	۱۰۲	۱۴/۱۹
کشتی	۹۴	۱۳/۰۸
والیبال	۹۲	۱۲/۷۹
بسکتبال	۸۲	۱۱/۴۰
هندبال	۷۲	۱۰/۰۲
تکواندو	۷۰	۹/۷۳
شنا	۶۲	۸/۶۲
تنیس روی میز	۶۰	۸/۳۵
سایر رشته‌های ورزشی	۸۵	۱۱/۸۲

ادامه جدول ۱- اطلاعات جمعیت شناختی شرکت کنندگان

متغیرها	تعداد	درصد
سابقه ورزشی		
≤ ۱ سال	۲۱۰	۲۹/۲۰
۱-۲ سال	۳۰۵	۴۲/۴۳
۳-۴ سال	۱۵۹	۲۲/۱۲
≥ ۵ سال	۴۵	۶/۲۵
زمان مشارکت ورزشی		
۱ ساعت	۱۹۰	۲۶/۴۲
۱-۲ ساعت	۴۳۳	۶۰/۲۳
بیش از ۲ ساعت	۹۶	۱۳/۳۵

به منظور بررسی مدل از الگوریتم تحلیل مدل‌ها در روش PLS-SEM، برای بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری سه معیار پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا فوورنل و لاکر^۱ استفاده شده است. برای بررسی پایایی مدل‌های اندازه‌گیری به ترتیب معیارهای ضرایب بارهای عاملی (SFL)، روایی همگرا (AVE)، آلفای کرونباخ (α) و پایایی ترکیبی (CR) انجام گردید. نتایج آن در جدول ۳ ارائه شده است. فوورنل و لاکر مقدار مناسب برای ضرایب بارهای عاملی و روایی همگرا را ۰/۴ به بالا و آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی را ۰/۷ به بالا اعلام نموده است. بنابر نتایج حاصله تمام سئوال‌ها با سطح همبستگی بالا به خوبی متغیرهای مشاهده شده را اندازه‌گیری می‌کند. همچنین مقادیر پایایی ترکیبی برای سازه‌های تحقیق قابل قبول است (جدول ۲). همچنین بنا بر نتایج حاصله مقدار آلفا برای هر یک از سازه‌ها محاسبه شده در سطحی قابل قبول قرار دارد (جدول ۲).

جدول ۲- نتایج مدل اندازه‌گیری شده

عوامل و متغیرها	معیار ضرایب بارهای عاملی	روایی همگرا	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی
لذت‌بخش بودن	۰/۶۶۲			
نگرش	۰/۷۴۵			
نسبت	۰/۵۳۶			
به	۰/۷۰۴	۰/۵۲۹	۰/۸۴۸	۰/۸۸۵
ورزش	۰/۷۱۵			
افزایش اعتماد به نفس	۰/۷۹۶			

1. Fornell and Larcker, 1981

ادامهٔ جدول ۲- نتایج مدل اندازه‌گیری شده

عوامل و متغیرها	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	روایی همگرا	معیار ضرایب بارهای عاملی	عوامل و متغیرها
۰/۸۹۷	۰/۸۶۲	۰/۵۹۵	۰/۶۹۴ ۰/۸۵۷ ۰/۷۷۷ ۰/۷۸۳ ۰/۶۹۳ ۰/۸۱۱	وقت و زمان کافی توان مالی در دسترس بودن حمایت والدین جذابیت محیط و فضای ورزشی تفکیک جنسیتی	کنترل رفتار درک شده
۰/۸۶۲	۰/۸۱۶	۰/۴۴۷	۰/۸۵۴ ۰/۷۳۷ ۰/۷۳۳ ۰/۵۲۴ ۰/۶۵۳ ۰/۵۶۹ ۰/۴۹۶ ۰/۷۰۷	خانواده همسالان مدرسه رسانه معلمان تربیت‌بدنی مربیان ورزش الگوهای ورزشی دیگران مهم	همچارهای ذهنی
۰/۸۰۶	۰/۷۰۳	۰/۴۵۶	۰/۷۷۹ ۰/۶۲۳ ۰/۶۱۰ ۰/۷۰۸ ۰/۶۴۵	توجه به رفتار معلمان تربیت‌بدنی توجه به رفتار مربیان ورزش ارتباط با دوستان ورزشکار توجه به نگرش ورزشکاران حرفه‌ای الگوپردازی از رفتار ورزشکاران حرفه‌ای	تطابق و همساز ی
۰/۸۲۳	۰/۷۸۱	۰/۶۰۹	۰/۷۶۱ ۰/۷۸۹ ۰/۷۹۱	آموزش رسمی آموزش غیررسمی تقلید	انتقال ارزش‌ها
۰/۸۴۷	۰/۷۵۹	۰/۵۸۲	۰/۶۸۶ ۰/۷۹۳ ۰/۷۲۸ ۰/۸۳۷	قصد و نیت انجام رفتار مناسب پذیرش رفتار مناسب هماهنگی با معیارها و فشارهای اجتماعی عادت واره نمودن رفتارها	جذب و همانند گرایی
۰/۸۶۸	۰/۸۱۷	۰/۵۷۲	۰/۶۸۷ ۰/۷۹۹ ۰/۶۲۹ ۰/۸۳۵	دستیابی به هویت فردی دستیابی به هویت اجتماعی پذیرش فرهنگ پذیرش نقش اجتماعی	درونی نمودن ارزش‌ها

رسیدن به بلوغ اجتماعی ۰/۸۱۴

همچنین نتایج تحلیل مدل نشان داد روایی همگرا (جدول ۲) و واگرا (جدول ۳) در سطح قابل قبولی ارزیابی شده اند.

جدول ۳- همبستگی بین سازه‌ها

۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
							۰/۷۲۷
						۰/۷۷۱	۰/۷۱۹
					۰/۶۶۸	۰/۶۱۳	۰/۶۴۲
			۰/۷۵۲	۰/۵۹۸	۰/۶۷۰	۰/۶۱۳	۰/۶۱۳
		۰/۶۷۵	۰/۶۵۱	۰/۶۰۶	۰/۵۹۶	۰/۶۲۸	۰/۶۲۸
	۰/۷۸۰	۰/۶۳۹	۰/۶۱۰	۰/۶۱۵	۰/۵۰۵	۰/۴۹۵	۰/۴۹۵
۰/۷۶۲	۰/۶۸۳	۰/۵۳۸	۰/۴۹۶	۰/۵۱۹	۰/۳۸۰	۰/۴۰۸	۰/۴۰۸
۰/۷۵۶	۰/۷۴۰	۰/۵۲۶	۰/۶۱۷	۰/۴۹۵	۰/۴۹۷	۰/۳۹۵	۰/۴۴۳

نکته: اعداد پرننگ در ردیف مورب، ریشه‌های مربع واریانس متوسط استخراج شده است.

مطابق با الگوریتم تحلیل داده‌ها در روش PLS، پس از برازش مدل‌های اندازه‌گیری، برازش مدل ساختاری پژوهش بررسی می‌شود. بر خلاف مدل‌های اندازه‌گیری که در آن روابط بین متغیر مکنون با متغیرهای آشکار مورد توجه است، در بررسی مدل ساختاری روابط بین متغیرهای مکنون با همدیگر تجزیه و تحلیل شد و معیارهای ضرایب معناداری t-values و معیار R Squares یا R2 برای برازش مدل ساختاری بررسی شد. R2 معیاری است که نشان از تأثیر یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا دارد. سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳، ۰/۶۷ به عنوان ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی در نظر گرفته می‌شود. نتایج به دست آمده حاکی از برازش مطلوب مدل مفروض پژوهش بوده است (جدول ۴).

جدول ۴- نتایج مدل ساختاری

ضریب معناداری	ضریب تعیین	مسیر
۱۳/۱۵۷**		نگرش نسبت به ورزش ← مشارکت ورزشی
۷/۹۹۹**	۰/۷۴۷	کنترل رفتار درک شده ← مشارکت ورزشی
۷/۷۰۳**		هنجارهای ذهنی ← مشارکت ورزشی
۲۱/۹۶۸**	۰/۴۲۴	مشارکت ورزشی ← همسازی
۹/۲۲۶**		همسازی ← انتقال ارزش‌ها
۵/۵۵۸**	۰/۵۸۲	هنجارهای ذهنی ← انتقال ارزش‌ها
۲۴/۳۱۵**	۰/۴۶۷	انتقال ارزش‌ها ← همانند گرایی

همانند‌گرایی ← درونی نمودن ارزش‌ها	۰/۷۰۷	۷۱/۵۴۶**
------------------------------------	-------	----------

** معناداری در سطح $P \leq 0/01$

نتایج پژوهش نشان داد به ترتیب سه متغیر هنجارهای ذهنی، کنترل رفتار درک شده و نگرش نسبت به ورزش قادر به تبیین ۷۴ درصد از واریانس مشارکت ورزشی هستند. همچنین مشارکت ورزشی ارتباط معناداری با تطابق و همسازی دارد و می‌تواند نزدیک به ۴۳ درصد از متغیر تطابق و همسازی را پیش‌بینی نماید. یافته‌ها بیانگر این موضوع هستند که انتقال ارزش‌ها تحت تأثیر ۲ متغیر هنجارهای ذهنی و تطابق و همسازی هستند و به نوعی با یکدیگر در ارتباط هستند. از سوی دیگر لازمه جذب و همانند‌گرایی ارزش‌های اجتماعی از طریق ورزش، انتقال این ارزش‌ها در محیط ورزشی است. به عبارت بهتر انتقال ارزش‌ها ۴۶ درصد از واریانس جذب و همانند‌گرایی ارزش‌ها را تبیین می‌کند. در نهایت نتایج نشان داد نزدیک به ۷۱ درصد از ارزش‌های جذب شده توسط نوجوانان در محیط ورزشی در آنها درونی می‌شود و تنها ۲۹ درصد این ارزش‌ها در نوجوانان درونی نمی‌شود که به نظر می‌رسد در برخی موارد نوجوانان در ظاهر به ارزش‌ها احترام بگذارند ولی آن را درونی نکنند.

به منظور بررسی قدرت پیش‌بینی مدل از معیار Q^2 استفاده گردید. نتایج پژوهش نشان داد مدل پژوهش از برازش ساختاری مناسبی برخوردار است.

جدول ۵- بررسی مقادیر Q^2

1-SSE/SSO	SSE	SSO	Total
۰/۳۷۲۰۰۱	۳۱۶۰/۷۱۸	۵۰۳۳	نگرش نسبت به ورزش
۰/۴۳۳۷۰۶	۲۴۴۲/۹۹۱	۴۳۱۴	کنترل رفتار درک شده
۰/۳۰۵۳۲۰	۳۹۹۵/۷۹۹	۵۷۵۲	هنجارهای ذهنی
۰/۲۹۰۰۱۴	۲۰۴۱/۹۱۹	۲۸۷۶	مشارکت ورزشی
۰/۱۹۵۷۷۴	۲۸۹۱/۱۹۲	۳۵۹۵	همسازی
۰/۲۲۸۶۸۴	۱۶۶۳/۷۲۸	۲۱۵۷	انتقال ارزش‌ها
۰/۳۰۶۹۶۵	۱۹۹۳/۱۷۰	۲۸۷۶	همانند‌گرایی
۰/۳۶۳۱۷۹	۲۲۸۹/۳۷۰	۳۵۹۵	درونی نمودن ارزش‌ها

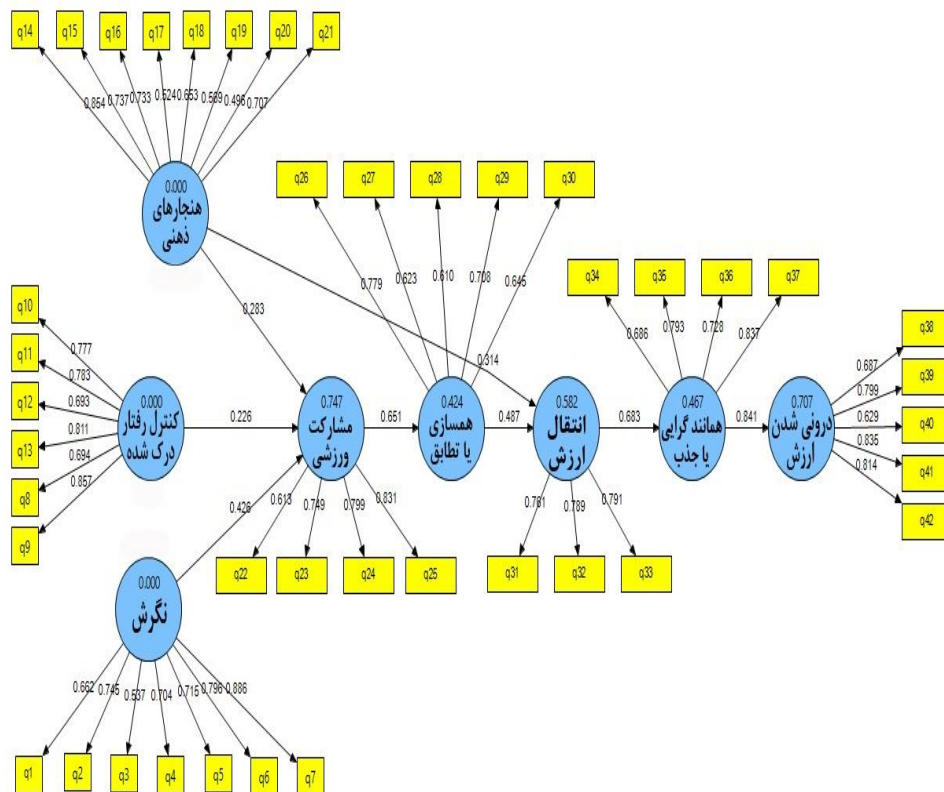
نتایج پژوهش نشان داد این معیار برای ۴ متغیر درون‌زا بیشتر از ۰/۱۵ است که نشان دهنده این است که متغیر برون‌زا (مستقل) در پیش‌بینی متغیر وابسته، متوسط هستند؛ و برای ۱ متغیر درون-

زای دیگر بیشتر از ۰/۳۲ است که نشان دهنده این است که متغیر برونزا (مستقل) در پیش‌بینی متغیر وابسته، قوی هستند و برازش مناسب مدل ساختاری پژوهش را تأیید می‌سازد. معیار GOF به منظور برازش کلی مدل و بررسی اعتبار و یا کیفیت مدل مورد بررسی قرار می‌گیرد و نشان دهنده اعتبار و کیفیت مدل است.

جدول ۶- نتایج مقادیر GOF

GOF	متغیر
۰/۶۲۵	مشارکت ورزشی
۰/۴۹۰	همسازی
۰/۵۱۲	انتقال ارزش‌ها
۰/۵۳۳	همانند‌گرایی
۰/۶۴۱	درونی نمودن ارزش‌ها

نتایج پژوهش نشان داد مقدار GOF در تمامی مقادیر بالاتر از ۰/۳۶ است. این امر نشان دهنده برازش مناسب مدل پژوهش بود و مدل از اعتبار و کیفیت مناسبی برخوردار است.

شکل ۲- مدل جامعه پذیری نوجوانان از طریق مشارکت در برنامه های منظم ورزشی

بحث

جامعه پذیری در ورزش فرآیندی است پیچیده که به وسیله آن نوجوانان به واسطه مشارکت ورزشی با یکدیگر تعامل برقرار کرده و نگرش‌ها، ارزش‌ها، مهارت‌ها و الگوهای رفتاری مناسب فرهنگی را فرا می‌گیرند که در این ارتباط مشارکت افراد در فعالیتهای ورزشی نقش بسزایی ایفا می‌کند (سوپا و پوماچی، ۲۰۱۵). به همین منظور هدف از این مطالعه دستیابی به مدلی علمی به منظور درونی نمودن ارزش‌ها نگرش‌ها، هنجارها و ارزش‌های اجتماعی نوجوانان مشارکت‌کننده در برنامه‌های منظم ورزشی بوده است.

نتایج به دست‌آمده نشان داد در این پژوهش، بین متغیرهای رفتار برنامه‌ریزی‌شده (نگرش نسبت به ورزش، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتار درک شده) و مشارکت ورزشی رابطه مثبتی وجود دارد. این بدان معنی است که هر چه نگرش افراد نسبت به فعالیت بدنی و ورزش مثبت باشد میزان مشارکت ورزشی نوجوانان نیز افزایش می‌یابد. از طرفی وجود شرایط سهل و آسان به منظور دسترسی و حضور نوجوانان در محیط‌های ورزشی که از آن تحت عنوان کنترل رفتار درک شده یاد می‌شود، تأثیر مثبتی بر میزان مشارکت ورزش نوجوانان خواهد گذاشت. در نهایت وجود تشویق و حمایت از سوی نهادهای اجتماعی همچون خانواده، دوستان، معلمان، مدرسه و دیگران مهم که از آن به عنوان هنجارهای ذهنی یاد می‌شود، مشوق خوبی در جهت افزایش میزان مشارکت ورزشی نوجوانان خواهد بود. یافته‌های پژوهش نشان داد نگرش نسبت به ورزش و هنجارهای ذهنی مهم‌ترین عوامل در جهت پیش‌بینی میزان مشارکت ورزشی نوجوانان است. بخش (۲۰۱۸) در پژوهش خود بر همبستگی قوی بین متغیرهای نگرش مثبت نسبت به ورزش به عنوان اصلی‌ترین عامل و هنجارهای ذهنی با مشارکت ورزشی تأکید کرده است. همچنین سانتیا و همکاران (۲۰۱۷) در مطالعه خود بیان نمودند کنترل رفتار درک شده عامل مهمی برای مشارکت در فعالیتهای بدنی و ورزشی است. نتایج مدل پژوهش نشان داد نگرش نسبت به ورزش، کنترل رفتار درک شده و هنجارهای ذهنی به میزان قابل قبولی بر جامعه پذیری نوجوانان اثرگذار بوده است. این نتایج با یافته‌های بخش (۲۰۱۸)، سانتیا و همکاران (۲۰۱۷)، نیپه و همکاران^۱ (۲۰۱۳) و وانگ و زانگ (۲۰۱۶) همخوانی دارد.

همان‌طور که نتایج پژوهش نشان داد حضور نوجوانان در محیط‌های ورزشی نیازمند هماهنگی بین عوامل مختلفی است که کار را برای نهادهای مختلف ورزشی مشکل می‌نماید. به همین دلیل به

1. Neipp et al

نظر می‌رسد کنترل و نظارت بر عواملی که مانع حضور نوجوانان در محیط‌های ورزشی می‌شود، امری ضروری است. از جمله این عوامل تأثیر گذار می‌توان به افزایش تمایل به استفاده از فضای مجازی، وجود فرهنگ حاکم مبتنی بر مرد محوری و پایگاه اقتصادی و اجتماعی ضعیف خانواده‌ها اشاره نمود

گسترش روز افزون تمایل به استفاده از فضای مجازی و جذابیت‌های حاصل از آن باعث شده است که نگرش بسیاری از نوجوانان تغییر نموده و به سمت استفاده از این فضا سوق پیدا کند. در حال حاضر فضای مجازی به رقیبی برای ورزش تبدیل شده و بیماری‌های زیادی را به انسان‌ها تحمیل کرده است. به دنبال افزایش میزان استفاده از فضای مجازی و گذراندن بیش از اندازه و بیهوده وقت در این محیط‌ها شرایطی به وجود آمده است که نوجوانان تمایل کمتری به شرکت در برنامه‌های ورزشی داشته باشند (رشیدی و همکاران، ۲۰۱۹). از سوی دیگر میزان حضور نوجوانان در این شبکه‌ها تا جایی پیش رفته که متأسفانه بیشتر اوقات فراغت نوجوانان در فضای مجازی سپری می‌گردد و این پدیده به حدی در زندگی‌ها شایع شده است که نوجوانان به شدت درگیر آن شده‌اند (فاریس و رحیمی^۱، ۲۰۱۵). در حالی که به نظر می‌رسد پرداختن به ورزش یکی از بهترین راه‌های گذران اوقات فراغت نوجوانان باشد اما از آنجا که در کشور برنامه‌ریزی درستی در زمینه گذراندن اوقات فراغت وجود ندارد به همین منظور بسیاری از نوجوانان برای گذران اوقات فراغت به فضاهای مجازی روی می‌آورند بنابراین در راستای جلوگیری از حضور نوجوانان در فضای مجازی، و همچنین تغییر نگرش نوجوانان نسبت به فعالیت‌های ورزشی نهادهای متولی باید شرایط را به گونه‌ای برای دختران و پسران رقم بزنند که با کمترین هزینه بتوانند در مراکز ورزشی اقدام به فعالیت ورزشی نمایند. (پورقاضی، ۲۰۱۸).

یکی دیگر از عواملی که مانع مشارکت ورزشی نوجوانان به ویژه نوجوانان دختر شده وجود فرهنگ حاکم مبتنی بر مرد محوری است که نشأت گرفته از وجود نگرش‌های نادرست حاکم بر جامعه است. این بدان معنی است که مردان در کلیه سنین می‌توانند آزادانه در جامعه و به طبع آن در محیط‌های ورزشی فعالیت کنند، اما این امکان برای زنان به دلیل وجود موانع قانونی و علی‌رغم تلاش‌های دولت در جهت افزایش مشارکت هر چه بیشتر زنان در جامعه و به طبع آن در محیط‌های ورزشی صورت کامل وجود ندارد. (میرصفیان، دوکزی و محمدی‌نژاد، ۲۰۱۴). بنابراین می‌توان اظهار داشت که اعتقادات مذهبی نادرست شکل گرفته در کشورهای مسلمان با تغییر نگرش بانوان نسبت به ورزش و تبدیل آن به ضد ارزش مانعی برای حضور بانوان در فعالیت‌های ورزشی است. از دگر سوی، فرهنگ حاکم بر جامعه سنتی اثری عمیق بر نگرش خانواده‌ها به ورزش داشته و آن را به

عنوان فعالیتی بر می‌شمارند که در اولویت‌های بالا برای نوجوانان قرار ندارد که این مورد در ارتباط با شرکت بانوان در فعالیتهای ورزشی بیشتر به چشم می‌خورد (میرصفیان و همکاران، ۲۰۱۴). عدم حمایت‌های مالی و عاطفی و همچنین عدم تمایل خانواده‌ها به مشارکت دختران و به ویژه دختران نوجوان در هر گونه فعالیتهای ورزشی، آگاهی و دانش اندک و یا حتی غیر صحیح آنها نسبت به ورزش زنان، بی‌ارزش دانستن ورزش برای زن و اعتقاد به تعلق ورزش به مردان و مواردی از این قبیل نمونه‌هایی از اثرات نگرش منفی خانواده‌ها به ورزش بانوان است (میرصفیان، ۲۰۱۶). عدم تمرکز زیاد بر فعالیت ورزشی در زندگی اطرافیان زنان، عدم دریافت کمک مناسب از سوی دیگران در قالب ابعادی چون دریافت حمایت عاطفی، مادی و اطلاعاتی، اهمیت ناچیز ورزش در زندگی زنان به دلیل نگرش منفی جامعه نسبت به ورزش بانوان و عدم دسترسی به اماکن ورزشی مختص بانوان همگی نشان‌دهنده تأثیر کمتر مشارکت ورزشی در زندگی بانوان است (میرصفیان، ۲۰۱۴).

وجود پایگاه اقتصادی ضعیف در بین خانواده‌ها و به دنبال آن کاهش میزان تأثیر عامل کنترل رفتار درک شده، یکی از عواملی است که مانع حضور و مشارکت ورزشی نوجوانان می‌شود. در جامعه کنونی افزایش نرخ تورم و بروز مشکلات معیشتی برای خانواده‌ها، که از اقتصاد ناکارآمد داخلی و فشارهای اقتصادی حاصل از تحریم‌های خارجی نشأت گرفته است، شرایط اقتصادی را برای بسیاری از خانواده‌های دشوار نموده و قدرت خرید مردم به شدت کاهش یافته است. به همین دلیل بسیاری از خانواده‌ها جهت برآورده نمودن حداقل هزینه‌های جاری مجبور به دو شغله شدن، روی آوردن به مشاغل کاذب و کاهش بسیاری از هزینه‌ها می‌شوند و به دنبال آن میزان حضور ورزش در سبد خانوارها کاهش می‌یابد. در نتیجه بسیاری از خانواده‌ها به دلیل هزینه بر بودن مشارکت ورزشی تمایل کمتری به حضور نوجوانان خود در فعالیتهای ورزشی دارند (میرصفیان و همکاران، ۲۰۱۴). نتایج پژوهش نشان‌دهنده این مطلب است که مشارکت ورزشی به دلیل ایجاد تعاملات و برقراری ارتباط بین نوجوانان با یکدیگر و همچنین با سایر گروه‌های ورزشی، شرایطی را برای تطابق و همسازی با ارزش‌ها و نگرش‌های اجتماعی فراهم می‌کند. این بدان معنی است که هر چه میزان مشارکت ورزشی نوجوانان افزایش یابد به همین میزان نیز نوجوانان راحت‌تر خود را با ارزش‌های اجتماعی رایج در محیط ورزشی مطابقت می‌دهند و آن را می‌پذیرند. یافته‌های این پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های پوت و همکاران (۲۰۱۶) و استویج (۲۰۱۵) که بیان می‌کنند حضور در محیط‌های مختلف ورزشی و مشارکت در برنامه‌های آن، شرایط را در راستای ایجاد تعاملات اجتماعی و برقراری ارتباط ورزشکاران با یکدیگر و با سایر گروه‌ها محیا می‌کند، همخوانی دارد.

به نظر می‌رسد حضور در محیط‌های ورزشی به منزله پذیرش ارزش‌های حاکم در این محیط‌ها نیست. در بسیاری از موارد مشاهده شده است که نوجوانان با حضور در این قبیل محیط‌ها پس از مدتی محیط مورد نظر را ترک نموده‌اند و در مواجهه با ارزش‌های رایج در محیط خود را تطابق نداده‌اند. به نظر می‌رسد که از دو دیدگاه می‌توان عدم تطابق و همسازی در محیط‌های ورزشی را بررسی نمود. دیدگاه اول مربوط به محیط ورزشی و عوامل حضور یافته در این محیط‌ها است و دیدگاه دوم وجود تضاد ارزشی بین محیط‌های مختلف با محیط ورزشی است.

محیط ورزشی یکی از مهم‌ترین عللی است که بر تطابق و همسازی با ارزش‌ها و هنجارهای رایج در فعالیت‌های ورزشی تأثیرگذار بوده است و در پذیرش فرهنگ، ارزش و هنجارهای غالب توسط نوجوانان نقش بسزایی دارد. در حقیقت بر اساس نتایج پژوهش‌های متعدد، عدم علاقه به مربی و همکلاسی‌ها، فرهنگ نامتناسب محیط‌های ورزشی، عدم بهره‌مندی از مهارت‌های ورزشی به میزان کافی، عدم توانایی در برقراری تعاملات صحیح با سایر ورزشکاران، تأکید بیش از اندازه به پیروزی از جمله دلایل کناره‌گیری نوجوانان و جوانان از فعالیت‌های ورزشی بود (میرصفیان، محمدی نژاد، همایی و هدی، ۲۰۱۳). علی‌رغم تلاش وزارت ورزش و جوانان به منظور بهبود شرایط محیط‌های ورزشی از لحاظ فرهنگی در جهت افزایش مشارکت نوجوانان و جوانان به ورزش و فعالیت‌های بدنی، اما هنوز هم محیط ورزشی (چه از لحاظ فرهنگی مناسب باشد و یا نه) به عنوان عاملی اثرگذار بر مشارکت نوجوانان و جوانان در ورزش و فعالیت‌های بدنی شناخته می‌شود (بنی‌جمالی، ۲۰۱۶).

از نظر دیدگاه دوم وجود تضاد ارزشی و به دنبال آن بروز آسیب‌های اجتماعی در هنگام تطابق و همسازی با ارزش‌ها در محیط ورزشی، مانعی برای همسازی با ارزش‌های رایج در این محیط‌ها است. بر اساس این دیدگاه نوجوانان ایرانی در محیطی غیر از محیط ورزشی با مجموعه‌ای از ضد ارزش‌ها و ناهنجارهای اجتماعی در تقابل هستند. این ضد ارزش‌ها ناشی از نداشتن بضاعت مالی مکفی خانواده، انعکاس شرایط افسانه‌ای برخی زندگی‌ها و نمایش فاصله‌های طبقاتی توسط رسانه‌ها اجتماعی، طلاق و جدایی والدین، بی‌توجهی یا کم‌توجهی به فرزندان، برخورد دوستان، افراد فامیل و همسایگان با نوجوان و جذب شدن توسط دوستان و همسالان ناباب می‌باشد. از این رو نوجوانان به منظور التیام ناراحتی‌های ناشی از مشکلات خود از طریق مستقیم و یا غیرمستقیم، اقدام به پذیرش این ارزش‌ها و ناهنجاری‌ها نموده و در نتیجه به امید واهی‌هایی از بند گرفتاری‌ها، این ارزش‌ها را همانندسازی می‌نمایند. به دنبال حضور این نوجوانان در محیط‌های ورزشی و مقابله با مجموعه‌ای از ارزش‌های موردقبول اجتماع، بین ناهنجارهای پذیرفته‌شده توسط نوجوان و هنجارهای اجتماعی رایج در محیط ورزشی تضاد به وجود می‌آید و در نهایت این تضاد زمینه‌ساز بروز دل‌زدگی، سرخوردگی، ناراحتی‌های روحی، دل‌مشغولی، افسردگی و انزوای طلبی در نوجوانان می‌شود و به دنبال

آن نوجوان مجبور به ترک محیط ورزشی شده و شرایط برای بروز آسیب‌های اجتماعی فراهم می‌شود (بهجتی اردکانی و قنبرپرو نصرتی، ۲۰۱۵) به همین منظور باید بسیاری از متولیان امر نوجوانان، همچون آموزش‌وپرورش، وزارت ورزش و جوانان شرایطی را برای حضور حداکثری نوجوانان در راستای توسعه ورزش برای همه فراهم نمایند تا نوجوانانی که مشکلات مختلفی دارند قبل از آن‌که غرق در آسیب‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی بشوند، بتوانند در این محیط‌ها با ارزش‌های اجتماعی تطابق و همسازی ایجاد نمایند (نادری، حاجی‌حسین نژاد، اسماعیلی و زین‌آبادی، ۲۰۱۲؛ سالک، ۲۰۱۸).

نتایج پژوهش نشان داد تطابق و همسازي با ارزش‌ها و هنجارها در محیط ورزش، شرایط را برای انتقال ارزش‌ها در نوجوانان فراهم می‌کند؛ اما در این میان روش‌های انتقال ارزش‌ها و هنجارها عواملی اثر گذار هستند که ممکن است در امر انتقال ارزش‌ها خلل ایجاد نماید. امروزه آموزش به عنوان یکی از مهم‌ترین روش‌های انتقال ارزش‌ها در یادگیری اجتماعی توسط نوجوانان محسوب می‌شود. اگر به صورت ویژه و با توجه به مقتضیات سن نوجوانان و امکانات موجود اجرا شود، هنجار یا ارزش مدنظر آموزش‌دهنده در فرد یا افراد مخاطب درونی می‌شود. از این رو اگر فعالیت آموزشی در محیط‌های ورزشی به صورت کارشناسی و توسط مربیان و معلمان مجرب انجام شود، نهادینه شدن محتوی فعالیت‌های ورزشی در نزد افراد تحت نظارت مربیان بیشتر خواهد بود (مارتینز و همکاران، ۲۰۱۴). اما از سوی دیگر ممکن است در برخی موارد به دلیل طولانی بودن بیش از اندازه زمان آموزش، بالا بودن هزینه مشارکت ورزشی و آموزش در محیط‌های ورزشی، نبود مربی و معلم متعهد نسبت به ارزش‌ها و برخی دیگر از عوامل موثر بر کیفیت آموزش، دست یابی به ارزش‌های رایج در محیط‌های ورزشی به شکل مناسبی صورت نپذیرد (نظری، جعفری، ناصر و مرندي، ۲۰۱۷).

بر اساس دیدگاه یادگیری اجتماعی بندورا تقلید و الگو سازی یکی از مهم‌ترین روش‌های انتقال ارزش‌های اجتماعی است. در فعالیت‌های ورزشی تقلید و الگوسازی تأثیر بیشتری نسبت به فرآیند آموزش در انتقال ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی دارد. انسان‌ها همواره و در سنین مختلف در اطراف خود الگوهایی دارند که از آنها تقلید و الگوسازی می‌کنند؛ این الگوها ممکن است خانواده، دوستان، دیگران مهم و الگوهای ورزشی باشند. در امر تقلید تا مادامی که منبع تقلید یا الگوی موردپسند و علاقه ما در کنار ما باشد، یا در قید حیات باشد، از آن پیروی و با آن همسازی می‌کنیم و به مجرد فاصله گرفتن الگو، دیگر مورد عمل تقلید قرار نمی‌گیرد. در نتیجه خود الگو و حضورش در اجرای تقلید بسیار مهم است. البته این نکته حائز اهمیت است که امر تقلید در محیط‌های مختلف از جمله ورزش برای آغاز یک حرکت و پذیرش موقت یک ارزش و هنجار مفید است ولی استفاده صرف از تقلید بدون درونی شدن ارزش‌ها چندان دوامی ندارد (جونز و گرین، ۲۰۱۷). بنابراین با توجه به

نتایج و بررسی‌های به‌دست آمده از پژوهش می‌توان آنها را به نحوی با یافته‌های پژوهش‌های آنگ (۲۰۱۵)، اوردوست و همکاران (۲۰۱۴) و بامون (۲۰۱۰) در یک راستا قرارداد.

نتایج به دست از پژوهش نشان‌دهنده این موضوع است که هنجارهای ذهنی نشأت گرفته از نهادهای اجتماعی بر روش‌های انتقال ارزش‌ها در فرایند جامعه پذیری تأثیر مثبتی می‌گذارند. به اعتقاد اوردوست (۲۰۱۴) میزان جامعه پذیری ورزشی کسانی که در خانواده و خویشاوندان آنها سابقه حضور فرد ورزشکاری وجود داشته بیشتر از سایر افراد است. همچنین محققین بیان می‌نمایند که در کنار تشویق و همراهی اعضای خانواده و بستگان، تشویق معلمان و مربیان ورزش و راهنمایی و همراهی آنها می‌تواند بر میزان جامعه پذیری افراد بیفزاید. پوماچی و سوپا (۲۰۱۶) اعتقاد دارند که با نزدیک شدن به دوره نوجوانی، تأثیر خانواده کمرنگ شده و تأثیر گروه دوستان و همسالان افزایش می‌یابد. از طرفی دیگر نقش رسانه‌های گروهی از جمله تلویزیون، رادیو، شبکه‌های مجازی، روزنامه ورزشی و مجله که به سهولت در اختیار افراد قرار می‌گیرد نیز در این ارتباط اثرگذار است. رسانه‌های گروهی با پخش برنامه‌های مختلف ورزشی و نمایش مهارت‌های زیبای ورزشی توسط ورزشکاران این انگیزه را در افراد فراهم می‌آورند تا در فعالیت‌های بدنی شرکت نماید (رینتاگو، ماوانگی و آندانجی، ۲۰۱۱)؛ اما در این میان کاستی‌های مختلفی در جامعه وجود داشته که مانع انجام فرایند انتقال ارزش‌ها از طریق هنجارهای ذهنی می‌گردد. یکی از این موانع عدم وجود الگوهای ورزشی مناسب برای نوجوانان در جامعه است (میرصفیان، ۲۰۱۶). امروزه در جامعه ایران الگوی ورزشی مناسبی که به صورت حتی نسبی هماهنگ با ارزش‌های مورد قبول جامعه باشد کمتر دیده می‌شود چراکه شکاف ارزشی عمیقی میان نسل جوان و حکومت در جامعه همچنان وجود داشته و در برخی موارد در حال عمیق‌تر شدن می‌باشد. این مورد به صورت بارزتری در ورزش زنان به چشم می‌خورد. در حقیقت برای دختران نوجوان و جوان هیچ الگوی مناسب ورزشی و حتی غیرورزشی وجود نداشته که از طریق رسانه‌ها حمایت‌شده باشد (میرصفیان و همکاران، ۲۰۱۴). از دیگر سوی یک نوجوان در زندگی روزمره خود با نهادهای اجتماعی مختلفی در ارتباط است و همین امر باعث می‌شود که تحت تأثیر این نهادها قرار گیرد. علی‌الخصوص یکی از مهمترین نهادهای تأثیرگذار بر نوجوانان نهاد گروه همسالان است که در بیشتر موارد ارزش‌های مورد قبول گروه همسالان با ارزش‌های رایج در خانواده، مدرسه و رسانه متضاد است و همین امر باعث ایجاد تضاد ارزشی در زندگی نوجوانان شده و بدنبال آن در برخی مواقع ضد ارزش‌ها را جذب و همانندگرایی می‌نمایند. در حال حاضر تضاد ارزشی در نهادهای مختلف اجتماعی در جوامع جهان سوم بیشتر به چشم می‌خورد که این تناقض به صورت بارزی در میان خانواده‌های ایرانی با دیگر

نهادهای اجتماعی میان آموزش و پرورش و حتی مذهب مشاهده می‌گردد (بهجت اردکانی و قنبرپور نصرتی، ۲۰۱۵).

نتایج حاصل از مدل مفروض پژوهش نشان داد انتقال ارزش‌ها در نوجوانان بر میزان جذب و همانندگرایی ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی تأثیرگذار است. در همین ارتباط اوردوست (۲۰۱۴) در پژوهش خود بیان می‌کند مربیان و معلمان در حین آموزش مهارت‌های ورزشی ارزش‌ها و الگوهای رفتاری مختلفی را نیز به دانش آموزان منتقل می‌کنند و کودکان با الگوسازی این ارزش‌ها را در درون خود جذب، همانند گرایی و نهادینه می‌کنند. کرمر سادلک و کیم (۲۰۰۷) نیز از طریق تجزیه و تحلیل تعامل والدین با کودکان با استفاده از داده‌های ویدیویی در هنگام مشارکت ورزشی در سه سطح مشارکت رسمی در ورزش‌های سازمان‌یافته مثل لیگ‌های کوچک ورزشی، مشارکت غیررسمی مانند بازی در محوطه باز و مشارکت غیرفعال در ورزش همچون تماشای یک رویداد ورزشی، نشان دادند، ورزش در زندگی روزمره خانواده به عنوان ابزاری اجتماعی برای انتقال ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی عمل می‌کند و در این بین والدین نقش کلیدی و مهمی را در فرایند جامعه پذیری ایفا می‌کنند. در فرایند جذب و همانند گرایی ارزش‌ها، نوجوانان ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی را به جوهر وجودی خود مبدل می‌سازند. در این مرحله نه فقط پذیرش سطحی قوانین و ارزش‌ها بلکه جزئی از خود نمودن این ارزش‌ها ملاک عمل است. اما متأسفانه در جامعه کنونی ایران دلایلی مختلفی وجود داشته که مانعی بر سر راه جذب و همانندگرایی ارزش‌ها شده است. از جمله این موانع می‌توان به تغییرات نگرشی نوجوانان ناشی از استفاده بیش از اندازه از فضای مجازی، اعتماد به فضای مجازی، نمایش تجمل گرایی، ایجاد فاصله طبقاتی بین اقشار مختلف جامعه، ایجاد مشکلات اقتصادی ناشی از وجود تورم‌های بالا، ضعف مدیریت کشور در بخش اقتصادی و وابسته بودن اقتصاد به نفت و به دنبال آن بروز تحریم‌های نفتی و اقتصادپاشاره نمود. این عوامل باعث شده‌اند که نوجوانان در محیط‌های ورزشی در ظاهر به برخی از ارزش‌ها احترام می‌گذارند اما آن را جزئی از وجود خود نمی‌نمایند و با ارزشی متفاوت و یا ضد آن ارزش همانندسازی می‌نمایند و باعث می‌شوند که هویتی متفاوت و یا ضد آن ارزش در آنها به وجود آید (محمودی، برون، امانی و داداش‌زاده، ۲۰۱۸).

نتایج حاصل از مدل مفروض پژوهش نشان داد همانند گرایی ارزش‌ها، شرایط را برای درونی نمودن ارزش‌ها و دستیابی به هویت فردی و اجتماعی فراهم می‌کند. این بدان معنی است که درونی نمودن ارزش‌ها در نوجوانان باعث می‌شود تا نوجوانان به هویت فردی و اجتماعی مستقلی از دیگران دست یابند. یافته‌های این پژوهش با نتایج مطالعات موحدی (۲۰۱۱)، دیویکی اوقلو، ساهان، یلدیز، تکین و سیم (۲۰۱۲) و سوپا و پوماچی (۲۰۱۵) که بیان نمودند مشارکت در ورزش باعث ایجاد

هویت فردی و اجتماعی می‌شود همسو است. در قرن حاضر خطر کاهش هویت فردی و اجتماعی در میان نوجوانان و در نتیجه گرایش نداشتن به ایفای نقش فعال در فرایندهای اجتماعی و ملی، به یکی از معضلات برنامه‌ریزی توسعه اجتماعی به ویژه در کشورهای در حال توسعه تبدیل شده است (ریادی، ۲۰۱۵). بررسی اهمیت هویت و دامنه تأثیرگذاری آن بر گرایش‌ها و علاقه‌های نوجوانان به منظور پذیرش نقش و مسئولیت اجتماعی می‌تواند مانع از گسترش آسیب‌های اجتماعی بیشتر در جامعه شود. از سوی دیگر فاصله گرفتن از جامعه ساده سنتی و نزدیک شدن به جامعه صنعتی و مدرن، باعث افزایش و پیچیده‌تر شدن ارزش‌ها، هنجارها و قوانین می‌شود و نیز سبب دگرگونی‌های جدی هویتی خواهد شد. به این معنا که در جوامع سنتی، هویت اجتماعی افراد و گروه‌ها بر ویژگی‌های انتسابی مبتنی است. اما در جوامع مدرن، ویژگی‌ها و رفتارهای فردی اکتسابی مبنای اساس هویت اجتماعی به شمار می‌رود (میرصفیان، ۲۰۱۶).

در حال حاضر بافت کلی جامعه متمایل به سنت (سنتی)، ولی بافت جامعه آماری آن (نوجوانان) بیشتر متمایل به مدرنیته است. در حالت گذر از جامعه سنتی به مدرنیته، جامعه، خانواده، رسانه‌ها و... هنجارهای پذیرفته‌شده در نظام اجتماعی کلان را به نوجوان القا می‌کنند و به دنبال حفظ سنت‌ها بر اساس حفظ هر چه بیشتر نظام اجتماعی کلان (انتظارات جامعه از فرد) است. از سویی دیگر گرایش‌ها و ارزش‌های جدید در جامعه که تحت تأثیر گروه همسالان، فضای مجازی و... قرار دارد، برداشت و تعریف مبهمی از مدرنیته به نوجوان القا می‌کند که مغایر با القائات مذکور و هویت‌های از پیش تعیین‌شده توسط نظام اجتماعی است. در این میان کشتی به سمت هویت فردیت یافته جدید، ساختارشکنی و گاه رفتارهایی متفاوت از آنچه مورد تأیید بافت کلی اجتماع است در ذائقه و گرایش‌ها نوجوان پدید می‌آید و نوجوان را در تعارض میان ارزش‌های اجتماعی و فردی قرار می‌دهد و در دستیابی به هویت دچار مشکل می‌نماید. بنابراین در جامعه معاصر، فرهنگ شناسی در جهت توجه به اهمیت روزافزون ویژگی‌های به دست آمده در شکل دادن به هویت اجتماعی گام برمی‌دارد. در همین راستا در جامعه موانع مختلفی در راستای درونی نمودن ارزش‌ها و دستیابی به هویت در نوجوانان مشارکت‌کننده در ورزش وجود دارد (افریانی و مسعود، ۲۰۱۶). یکی از این موانع وجود قوانین و مقررات برگرفته از مذهب رایج در کشور است که نقش اثرگذاری بر امر جامعه‌پذیری می‌گذارد و پیچیدگی و کار جامعه‌پذیری از طریق مشارکت ورزشی را سخت‌تر و مشکل‌تر می‌نماید. در این زمینه می‌توان به ممنوعیت حضور زنان در ورزشگاه‌ها بر اساس موازین قانونی و مذهبی اشاره نمود که شرایط را برای درونی نمودن ارزش‌ها برای دختران نوجوان در جامعه پیچیده و دشوار می‌نماید (میرصفیان و همکاران، ۲۰۱۴). یکی دیگر از موانعی که باعث شده است درونی نمودن ارزش‌ها در بین نوجوانان کاهش یابد، کم شدن قدرت نفوذ خانواده‌ها و به

دنبال آن افزایش نفوذ گروه همسالان در بین نوجوانان است. با توجه به این موضوع مسئولیت مربیان و معلمان ورزش در زمینه جامعه‌پذیری و دستیابی به هویت نوجوانان در جوامعی که در حال گذر از سنتی به سوی مدرنیته هستند افزایش می‌یابد. در هنگام حضور در محیط‌های ورزشی، نوجوانانی از طبقات اجتماعی و فرهنگی مختلف با ارزش‌های متفاوتی در محیط ورزش حضور می‌یابند. همین امر باعث می‌شود در جوامع مدرن فشار گروه همسالان که توسط نوجوانان مورد پذیرش قرار گرفته اند بیشتر شود. به دنبال آن مسئولیت و کار مربیان و معلمان را در زمینه درونی نمودن ارزش‌ها و دستیابی به هویت فردی و اجتماعی سخت‌تر و در نهایت درونی نمودن ارزش‌های موردپسند جامعه که برگرفته از جامعه سنتی است، پیچیده تر می‌شود (پوماچی و سوپا، ۲۰۱۶).

در نهایت می‌توان بیان نمود در این مقاله، ابتدا الگوی جامعه‌پذیری نوجوانان از طریق مشارکت در فعالیت‌های ورزشی بررسی گردید. در ادامه بر اهمیت دریافت حمایت فردی و گروهی از طرف نهادهای مختلف در مراحل مختلف زندگی، به ویژه نهاد خانواده و آموزش و پرورش، همچنین لزوم وجود الگوهای فرهنگی ورزشی برای نوجوانان در جهت مشارکت و تشویق افراد برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی تأکید گردید. در ادامه به برخی از عوامل اثرگذار بر کاهش سرعت فرایند جامعه‌پذیری نوجوانان از طریق ورزش پرداخته شد و بر اهمیت کاهش شکاف‌های ارزشی در بین نهادهای مختلف جامعه تأکید شد. در خاتمه نیز تلاش شد تا بر ارتقاء هویت فردی و اجتماعی نوجوانان از طریق مشارکت در فعالیت‌های ورزشی تأکید گردد. در ارتباط با گسترش و تسریع فرایند جامعه‌پذیری نوجوانان از طریق مشارکت در فعالیت‌های ورزشی در ایران و دیگر کشورهای مسلمان با شرایط مشابه باید در جهت جهانی‌شدن هر چه بیشتر کشور تلاش نمود.

منابع

1. Afriani, N. & Masued, M, M. (2016). *The Creation of Identity and Women's Resistances In Iran*. Master thesis. Global politics and security. Universitas Gadjah Mada.
2. Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50(2): 179-211.
3. Allen, J, T. Drane, D, D. Byon, K, K. & Mohn, R, S. (2010). Sport as a vehicle for socialization and maintenance of cultural identity: International students attending American universities. *Sport Management Review*, 13(4): 421-434.
4. Altavilla, G. Tafuri, D. & Raiola, G. (2014). Some aspects on teaching and learning by physical activity. *Sport Science*, 7(1): 7-9.
5. AmirNezhad, S. Razavi, S, M, H. Manafi, M, S. (2008). The Effect of a Selected Sport Exercise Course on Social Growth and General Health of Male Students. paper presented in the 4th Students' Mental Health Seminar, Shiraz, 39-42. (Persian)

6. Amirtash, A, M. & Nemati, T. (2010). Comparison of the socialization of athletic and non-athlete students in the middle school. *Social Sciences Research*, 4(2): 149-161. (Persian)
7. Ang, S, C. (2015). Developing Social and Emotional Learning in Physical Education: The Contextualised Appropriation of Sport Education. Thesis doctor of philosophy. University of Waikato. Hamilton. New Zealand.
8. Bakhsh, J. (2018). Understanding a Demonstration Effect Among Youth Sport Spectators: An Application and Augmentation of the Theory of Planned Behavior. Master thesis. University of Waterloo. Waterloo. Ontario. Canad.
9. Bandura, A. (1978). Social learning theory of aggression. *Journal of communication*, 28(3): 12-29.
10. Banijamali, S, M. (2016). Youth Health: Investigating the Situation and its Challenges. *Strategic Studies in Sports and Youth*, 15(31): 33-54. (Persian)
11. Beamon, K, K. (2010). Are sports overemphasized in the socialization process of African American males? A qualitative analysis of former collegiate athletes' perception of sport socialization. *Journal of black studies*, 41(2): 281-300.
12. Behjati, Ardakani, J. & Ghanbarpoor Nosrati, A. (2015). The Association between Physical Activity in Leisure Time and Juvenile Delinquency in Detained Boys in Yazd Prison. *International Journal of Pediatrics*, 3(5.1): 871-878.
13. Bostan, H. (2006). A Review of Gender-Role Theories. *Women in development and politics*, 4(14): 5-31. (Persian)
14. Coakley, J. (2015). Socialization and sport The Blackwell encyclopedia of sociology: New York: Wiley Online Library.
15. Coakley, Jay. (2011). Youth sports: What counts as "positive development?". *Journal of sport and social issues*, 35(3): 306-324.
16. Cochran, W. G. (1963). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley and Sons.
17. European Commission. (2011). Developing the European dimension in sport. COM (2011) 12 final Edition
18. Davis, B, S. & Menard, S. (2013). Long term impact of youth sports participation on illegal behavior. *The Social Science Journal*, 50(1): 34-44.
19. Devecioglu, S. Sahan, H. Yildiz, M. Tekin, M. & Sim, H. (2012). Examination of socialization levels of university students engaging in individual and team sports. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46: 326-330.
20. Faris, David M, & Rahimi, Babak. (2015). Social media in Iran: Politics and society after 2009. Albany: SUNY Press.
21. Fornell, C. & Larcker, D, F. (1981). Structural equation models with unobservable variables and measurement error: Algebra and statistics. *Journal of marketing research*, 382-388.
22. Ghaedi, A. Ghafouri, F. Kargar, G. (2016). Investigation the role of athletics sport on Social Development Indicators. *Applied Research of Sport Management*, 5(1): 35-47. (Persian)

23. Jewett, R. Sabiston, C, M. Brunet, J. O'Loughlin, E, K. Scarapicchia, T. & O'Loughlin, J. (2014). School sport participation during adolescence and mental health in early adulthood. *Journal of Adolescent Health*, 55(5): 640-644.
24. Jones, L. & Green, K. (2017). Who teaches primary physical education? Change and transformation through the eyes of subject leaders. *Sport, Education and Society*, 22(6): 759-771.
25. Kremer-Sadlik, T. & Kim, J, L. (2007). Lessons from sports: Children's socialization to values through family interaction during sports activities. *Discourse & Society*, 18(1): 35-52.
26. Mahmoudi, H. Brown, M, R. Amani Saribagloo, J. & Dadashzadeh, S. (2018). The Role of School Culture and Basic Psychological Needs on Iranian Adolescents' Academic Alienation: A Multi-Level Examination. *Youth & Society*, 50(1): 116-136.
27. Martínez, R. Cepero, M. Collado, D. Padial, R. Pérez, A. & Palomares, J. (2014). Acquisition of values and attitudes across games and sports in Physical Education, in the secondary education. *Journal of Sport and Health Research*, 6(3):207-216.
28. Mirsafian, H. (2014). Attitudes of Iranian male university students toward sport and exercise with reference to age, educational level, and field of study. *Physical Culture and Sport. Studies and Research*, 64(1): 18-28.
29. Mirsafian, H. (2016). Perceived constraints to physical activity and sport: a cross-cultural study between Iranian and Hungarian university students. *World Leisure Journal*, 58(3): 193-206.
30. Mirsafian, H. Dóczy, T. & Mohamadinejad, A. (2014). Attitude of Iranian female university students to sport and exercise. *Iranian studies*, 47(6): 951-966.
31. Mirsafian, H. Mohamadinejad, A. Homaei, R. & Hédi, C. (2013). Motivations of Iranian University students for participation in sporting activities. *Physical Culture and Sport. Studies and Research*, 59(1): 42-48.
32. Moradi, S. Mostafae, F. (2014). Role of Sport in Developing Social and Cross-cultural Communications. *Communication Management in Sports Media*, 1(4): 55-60. (Persian)
33. Movahedi, A. Mojtahedi, H. & Farazyani, F. (2011). Differences in socialization between visually impaired student-athletes and non-athletes. *Research in developmental disabilities*, 32(1): 58-62.
34. Naderi, A. Haji Husseinnejad, G, H. Tajik Esmaeili, A, A. Zainabadi, H, R. (2012). Characteristics of Objectives of Supplementary Activities of High School Students with the Prevention of Social Injury. *Educational Psychology (Psychology and Educational Sciences)*, 8(24): 71-98. (Persian)
35. Najafi, M. Bigdeli, I. Dahshiri, G. Rahimian Booger, I. (2013). Predicting Social Damage Based on Life Skills in Students. *Journal of Psychology of School*, 2(3): 163-144. (Persian)

36. Nazari, H. Jafari, E. Mirshah, N. & Marandi, S, M. (2017). School Physical Education Curriculum of Iran from Experts' Perspective:" What It Is and Should Be". *International Journal of Environmental and Science Education*, 12(5): 971-984.
37. Neipp, M. Quiles, M. José, L.,E. & Rodríguez-Marín, J. (2013). Theory of Planned Behavior and physical exercise: Differences between people who do regular physical exercise and those who do not. *Wulfenia Journal*, 20(10): 324-335.
38. Noruzi masir, R. Rahmani, J. (2016). The comparison of the students' scores in high schools with extracurricular activities and no extracurricular activities in the Matson Evaluation of Social Skills. *Research in Curriculum Planning*, 13(48): 145-155. (Persian)
39. Overdevest, J, L, M. (2014). Socialization in sport: how children's sports habitus is constructed. Master thesis. Amsterdam. Vrije Universiteit, Amsterdam.
40. Pomohaci, M. & Sopa, I, S. (2016). The Importance of Socialization Through Sport in Students Group Integration. *Land Forces Academy Review*, 21(2): 151.
41. Porghazi, Z. Unequal competition in cyberspace and sports in Hamadan / Adolescents seeking entertainment. 2018. Available from: mehrnews.com/news/433633. (Persian)
42. Porshahabadi, F. (2015). Effect of Sport on Socialization and Responsibility of Individuals. The center of the Iranian Islamic model of progress. 8th Pioneering Congress of Progress. Tehran. (Persian)
43. Pot, N. Verbeek, J. van der Zwan, J. & van Hilvoorde, I. (2016). Socialisation into organised sports of young adolescents with a lower socio-economic status. *Sport, Education and Society*, 21(3): 319-338.
44. Rashidi, H. Erfanifar, A. Latifi, S, M. Payami, S, P. & Aleali, A. (2019). Incidence of obesity, overweight and hypertension in children and adolescents in Ahvaz southwest of IRAN: Five-years study. *Diabetes & Metabolic Syndrome: Clinical Research & Reviews*, 13(1): 201-205.
45. Rees, D, I. & Sabia, J, J. (2010). Sports participation and academic performance: Evidence from the National Longitudinal Study of Adolescent Health. *Economics of Education Review*, 29(5): 751-759.
46. Rintaugu, E, G. Mwangi, P, W. & Mwisukha, A. (2011). The influence of mass media in socialization into sport of Kenyan secondary school athletes. *International Journal of Current Research*, 3(11): 471-475.
47. Riyadi, S. (2015). Internalizing of character values through modification learning of physival education sport an health in athletics materials. *Welcome Message*, 275.
48. Salek, S. Addressing Social Damage Prioritized by the Ministry of Sports and Youth <https://www.yjc.ir/00ScKh>. (Persian)
49. Santana, T. Godin, G. Gagné, C. & Guillaumie, L. (2017). Psychosocial determinants of physical activity at school among Lebanese children: an application of the planned behavior theory. *Journal of Physical Education and Sport*, 17(1): 171 – 181.

50. Sedaghatzadegan, S. (2005). Socialization through Sport. *Olympics*, 32: 61-71. (Persian)
51. Sopa, I, S. & Pomohaci, M. (2014). Study regarding the importance of motor activities in the process of socialization and social integration of students. The 14th international conference perspectives in physical education and sport. Constanta. Romania..
52. Sopa, I, S. & Pomohaci, M. (2015). Improving socialization through sports games. How does team sports affect children at primary school level. International scientific sports, education, culture- interdisciplinary approaches in scientific research galati. Galati. Romania.
53. Stuij, M. (2015). Habitus and social class: A case study on socialisation into sports and exercise. *Sport, Education and Society*, 20(6): 780-798.
54. Tomporowski, P. McCullick, B. & Pesce, C. (2015). *Enhancing children's cognition with physical activity games*. Champaign. Illinois. Human Kinetics.
55. Vallance, J, K. Murray, T, C. Johnson, S, T. & Elavsky, S. (2011). Understanding physical activity intentions and behavior in postmenopausal women: an application of the theory of planned behavior. *International Journal of Behavioral Medicine*, 18(2): 139-149.
56. Wang, L. & Wang, L. (2015). Using Theory of Planned Behavior to predict the physical activity of children: probing gender differences. *BioMed research international*, 2015: 1-9.
57. Wang, L. & Zhang, Y. (2016). An extended version of the theory of planned behaviour: the role of self-efficacy and past behaviour in predicting the physical activity of Chinese adolescents. *Journal of sports sciences*, 34(7): 587-597.
58. Zahiri, M. Aghapour, S, M. Esmaeil Wandi, R. Razavi Nia, M. (2014). Socializing through sport, getting sporty through society. 8th International Conference on Physical Education and Sport Sciences. Sport sciences research institute. University of Tehran. (Persian)

ارجاع دهی

حاجی‌زاده، سجاد؛ نادریان جهرمی، مسعود؛ نوغانی دخت‌بهمنی، محسن؛ میرصفیان، حمیدرضا. (۱۳۹۹). نقش مشارکت ورزشی در توسعه الگوی جامعه پذیری. پژوهش در ورزش تربیتی، ۸(۲۱): ۸۵-۱۱۴.
شناسه دیجیتال: 10.22089/res.2019.7478.1683

Hajizadeh, S; Naderian Jahromi, M; Noghani Dokht Bahmani, M; Mirsafian, H. R. (2020). The Role of Sport Participation in the Development of the Socialization Pattern. *Research on Educational Sport*, 8(21): 85-114. (Persian). DOI: 10.22089/res.2019.7478.1683

The Role of Sport Participation in the Development of the Socialization Pattern

S. Hajizadeh¹, M. Naderian Jahromi², M. Noghani Dokht Bahmani³, H. R. Mirsafian⁴

1. Ph.D. Student in Sport Management, Isfahan University, Isfahan, Iran
2. Associate Professor, Faculty of Sport Science, University of Isfahan, Isfahan, Iran (Corresponding Author)
3. Associate Professor, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran
4. Assistant professor, Faculty of Sport Science, University of Isfahan, Isfahan, Iran

Received: 2019/05/22

Accepted: 2019/08/25

Abstract

This study was conducted to investigate the role of sports participation in designing and developing a model for the socialization of adolescents. The statistical population included adolescents aged 13 to 11 in eastern Iran who had regular exercise experience (at least three times per week for an hour or more), at least in the last six months, of which 719 adolescents selected as a multi-stage cluster. The tool used in this study was a

-
1. Email: sajad.hajizadeh@gmail.com
 2. Email: m.naderian@spr.ui.ac.ir
 3. Email: noghani@um.ac.ir
 4. Email: hamid.mirsafian@gmail.com

researcher-made questionnaire designed to collect data, based on the Likert spectrum and with 42 questions. A structural equation model with PLS software used to analyze the research data. The results of this study showed that sports participation had influenced by three factors attitudes mental norms and perceived behavior control. From this point of view, adolescents' attitude toward sport has the most effect on their attendance. The results of the study showed that the higher the participation rate of adolescents in sport, the increased likelihood of them encountering some of the common values in the exercise environment, and it can be easier to pay attention to these values and to create self-adaptation, seeking to increase the level of attention to values. Different groups, such as family, friends, and more, subdivide the subjective norms into the conditions for learning these values and, consequently, the transfer of values. As learning and deeper values take place, adolescents are loyal to these values and attract and absorb these values over time and become part of their personal and social identity.

Key words: Socialization, Sport Participation, Accommodation, Assimilation
